kos, plokštinių koklių fragmentai. Rastas sveikas dubeninis koklis. Giliau fiksuotas 10 cm storio pilkos spalvos smėlio sluoksnelis. 3,7 m (H_{abs} 108,50 m) gylyje pasiektas nejudinto smėlio įžemis.

The excavation at Trakų Street 10

In 2010, an excavation (a total of 82 m^2) was conducted in the E wing of the Tiškevičius palace (Vilnius County's A. Mickevičius Library, Trakų St. 10). The excavation, begun in 2007–2008 in basement rooms 12–13, was completed. Sterile soil was reached at a depth of 3.7–4.2 m from the level of the ground floor's floor. The bottom cultural layer horizons should be dated to the 16th century. A lead seal (Fig. 2) was discovered in checking the soil removed from the basement. On the basis of the inscription and the shield's shape, the seal is from the late 15th – first half of the 16th century. A storage pit dating to the second half of the 16th – early 17th century was discovered in room 13 (Fig. 1). The base (pad) of a stove from that time was unearthed in room 12 (Figs. 3, 4).

Atas Žvirblys

Tyrinėjimai Visų Šventųjų gatvėje 5–1

2010 m. gruodžio mėnesį atlikti archeologiniai tyrinėjimai Vilniuje, Visų Šventųjų g. 5–1 numeriu pažymėto namo patalpose. Šiose patalpose buvo planuojama vykdyti pamatų tvirtinimo ir kitus tvarkymo darbus. Tam reikėjo archeologinių tyrimų, nes dalis patalpų buvo užverstos žemėmis. Bendras tyrimų plotas siekė 31 m^2.

Visų Šventųjų g. 5 numeriu pažymėtas namas – tai dalis buvusių senosios regulos karmelitų vienuolyno namų, kurie kartu su Visų Šventųjų bažnyčia pradėti statyti 1620 m. Šis baroko stiliaus ansamblis, išplitęs plote tarp Pylimo, Rūdninkų ir Visų Šventųjų gatvių, yra nevienalaikis statinys. Bažnyčia pastatyta 1620–1631 m. Ją įsteigė karališkas sekretorius Vaitiekus Chludžinskis. Panašiu metu, XVII a., buvo pastatytas vienuolynas bei kiti pagalbiniai pastatai.

Šio namo aplinkoje archeologiniai tyrimai vykdyti ir anksčiau. 1999 m. Visų Šventųjų g. 5–4, S. Sarcevičiui vykdant žvalgomuosius archeologinius tyrimus, buvo fiksuotas XIV a. pabaigos – XIX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. Rastos XVI–XVII a. grindinio liekanos. Kai kur kultūriniai sluoksniai buvo suardyti iki pat įžemio, spėjama, kad to priežastis buvo arkinių pamatų tvirtinimo darbai (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 467–468).

Prieš pradedant archeologinius tyrimus, rūsio būklė atrodė bloga. Dalis patalpų buvo užversta šiukšlėmis, kitoje dalyje buvo supiltų ir ilgą laiką nejudintų žemių sluoksniai. Apžiūrėjus patalpą, nuosavybės dokumentuose įvardintą rūsiu, buvo nustatyta, kad tai nėra tikras rūsys. Šioje vietoje rūsio anksčiau nebuvo. Patalpoje matėsi arkiniai buvusio vienuolyno namo pamatai, būdingi XVII–XVIII a. statytiems pastatams. Didžioji dalis patalpos, pavadintos rūsiu, buvo iškasta anksčiau, greičiausiai XIX–XX a. rekonstrukcijų metu.

Tyrimai turėjo vykti dalinai iškastoje (savavališkai) patalpoje, dėl to stratigrafiškai ištirti sluoksnius buvo sudėtinga. Dalyje patalpos dar prieš tyrimų pradžią buvo matomos tarp arkinių pamatų esančių nejudintų kultūrinių sluoksnių sienelės. Todėl tyrimų pra-

džioje patalpoje esančios žemių sienelės buvo palygintos, suformuoti pjūviai. Iš pjūvių buvo matyti, ko galima tikėtis tyrimų eigoje. Numatyti tirti plotai susikirstyti į 2 dalis. Patalpos PV kampe tirtas plotas buvo pavadintas plotu I. Patalpos ŠR kampe tirtas plotas buvo pavadintas plotu II.

Archeologinių tyrimų metu H_{abs}121,00–122,20 m tirtas XVII–XX a. susiformavęs kultūrinis sluoksnis. Po juo buvo aptiktas akmenų grindinys I. Galima manyti, kad kultūrinis sluoksnis, esantis virš fiksuoto akmenų grindinio I ir praardžius jį, susiformavo vienuolyno namo statybų laikotarpiu XVII a. II ketvirtyje. Vėliau, XX a. vykdytų rekonstrukcijų metu šie sluoksniai buvo perkasti ir vėl supilti. Taip į vėlesnius perkasimus galėjo patekti pavieniai XIV–XVII a. radiniai. Radinių, būdingų XVIII–XX a., surasta nebuvo.

0 5 cm

1 pav. Puodas (XIV–XV a.). K. Žvirblės nuotr.

Fig. 1. A pot (14th–15th century).

0 5 cm

2 pav. Puodas (XIV–XV a.). K. Žvirblės nuotr.

Fig. 2. A pot (14th–15th century).

Viršutiniuose sluoksniuose buvo aptikta ir surinkta nemažai archeologinių radinių. Rasta keletas puodyninių-dubeninių koklių fragmentų, datuojamų XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia. Taip pat rasta nemažai buitinės keramikos. Ją pagal požymius bendrai galima datuoti XIV–XVII a. (1, 2 pav.). Daugiausia rasta rausvos molios masės žaliai glazūruotų indų fragmentų. Tai – tipiniai XVI–XVII a. radiniai – dubenys, lėkštės, puodai. Kai kurių indų sienelės puoštos tradiciniu horizontalių linijų ornamentu. Dalis indų neglazūruoti, daugiausia tai puodų, dubenų fragmentai. Be keraminių, rasti ir keli stiklinių indų fragmentai, tarp jų – viena profiliuota taurės kojelė (3 pav.).

Plote I, ties H_{abs} 121,00 m aptiktas akmenų *grindinys I*. Plote II grindinys buvo fiksuotas truputį aukščiau, ties H_{abs} 121,30 m. Jis išlikęs fragmentiškai. Grindiniui naudoti vidutinio dydžio ir smulkūs akmenys. Latakų žymių nerasta. Būdamas po vienuolyno pamatais, jis fiziškai negalėjo funkcionuoti šalia naujai pastatytų pastatų, todėl XVII a. II ketvirtyje čia vykusių statybų metu buvo nuardytas arba vietomis tiesiog liko po greitai susidariusiu kultūriniu sluoksniu. Jį kertantys perkasimai prie pastato arkinių pamatų patvirtina, jog jis grįstas dar iki XVII a. II ketvirčio. Grindinys, matyt, funkcionavo orientuojantis į seniau čia stovėjusius pastatus XVII a. pradžioje. Po grindiniu surinkti XVI a. pab. – XVII a. pradžia datuojami archeologiniai radiniai.

Po rastu akmenų grindiniu I tirtas XVI a. pab. – XVII a. pradžioje susiformavęs kultūrinis sluoksnis H_{abs} 121,00–120,00 m. Plote I, ties H_{abs} 120,0 m rastas akmenų *grindinys II*, o tiksliau sakant, žymės, kurios neleido abejoti čia buvus grindinį. Ties šiuo lygiu prasidėjo gelsvo smėlio sluoksnis, kuriame matėsi iškritusių akmenų buvimo vietos. Plote II akmenų grindinys II buvo surastas taip pat ties H_{abs} 120,00 m, tačiau čia jis buvo daug geriau išlikęs. Jam naudoti gana smulkūs akmenys. Jų dydis 7x8, 7x9, 8x12, 9x11, 12x12 cm. Latakų žymių nerasta.

Reikėtų manyti, kad sluoksniai, esantys tarp akmenų grindinio I ir II, susidarė per trumpą laiką. Grindiniui funkcionuojant jis turėjo būti valomas ir kultūrinis sluoksnis virš jo nesikaupė. Šioje vietoje, matyt, akmenų grindinys II buvo išardytas, ant buvusio paviršiaus supiltos griuvenos, o virš jų supilti niveliaciniai sluoksniai. Pagal turimus duomenis, akmenų grindinį II galima datuoti apytiksliai XVI a. Jis buvo užpildytas XVII a. pradžioje grindžiant naują grindinį. Šiuos teiginius patvirtina sluoksnių stratigrafinė padėtis ir aptiktų radinių datavimas.

Tirtuose sluoksniuose tarp akmenų grindinio I ir II aptikta nemažai radinių. Rasta būdingų XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios plokštinių koklių fragmentų. Dauguma stambesnių fragmentų yra padengti žalia glazūra, kraštuose turi rėmelius. Kokliai puošti įvairiais geometriniais ornamentais, sfera, treliažu. Rastas vienas žaliai glazūruotas karnizinis koklis su pavaizduotu angelu (išlikęs sparno fragmentas, dengtas žalia glazūra). Kita grupė koklių buvo dengti balta, geltona, mėlyna, žydra glazūromis. Jie taip pat puošti įvairiais geometriniais ornamentais. Keli rasti fragmentai puošti tam laikotarpiui būdingu apkaustų ornamentu. Visi aprašyti kokliai datuojami XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia. Matyt, jie buvo suversti XVII a. pradžioje prieš grindžiant jau minėtą akmenų grindinį I.

3 pav. Profiliuota taurės kojelė (XVI–XVII a. pradžia) K. Žvirblės nuotr.

Fig. 3. The knopped stem from a wineglass (16th– early 17th century).

Be plokštinių, rasti keli puodyninių–dubeninių koklių fragmentai, taip pat nemažai plokštinių čerpių, tarp kurių pasitaikė dvi lovinės čerpės – vienuolės.

Iš rastos buitinės keramikos labiausiai išsiskyrė neglazūruotų žiestų dubenų šukių gausa. Vizualiai matėsi, jog jie tipologiškai panašūs, dalį jų pavyko suklijuoti ir išmatuoti. Visi rasti dubenys rausvos molio masės, neglazūruoti arba su užtiškusios glazūros smulkiomis žymėmis. Sveikesnių fragmentų angos skersmuo svyravo apie 20–28 cm, dugnelio skersmuo – 13–21 cm, aukštis – 9,6–11,2 cm Tai tipiški XVI–XVII a. radiniai Vilniaus mieste. Pagal požymius ir stratigrafiją gali būti datuojami XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia (4, 5 pav.).

Po akmenų grindiniu II nukasus niveliacinį gelsvo smėlio sluoksnį, tirtas XIV–XVI a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. Jame pastebėta nežymių medienos liekanų, kai kur pasitaikė degėsių. Plote I, prie pastato V sie-

0 5 cm

4 pav. Dubuo (XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia). K. Žvirblės nuotr.

Fig. 4. A bowl (late 16th – early 17th century).

0 5 cm

5 pav. Dubuo (XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia). K. Žvirblės nuotr.

Fig. 5. A bowl (late 16th – early 17th century).

nos, įžemio viršus svyravo ties H_{abs} 119,00–119,75 m. Sluoksniai žemėjo R kryptimi, į Visų Šventųjų gatvės pusę. Plote II, patalpos ŠR kampe, įžemis buvo pasiektas ties H_{abs} 118,75 m.

Po akmenų grindiniu II tirtuose sluoksniuose surinkti XIV–XVI a. datuojami radiniai. Negausiai rasta neglazūruotos buitinės keramikos šukių (kurių daugumą pavyko sukljuoti į vieną puodą) ir keletas smulkių metalinių dirbinių fragmentų.

Plote II tyrimų metu surastos galimai ankstyvesnio pastato liekanos. Tai apie 2 m² dydžio pamatų fragmentas prie pastato R sienos, šalia Visų Šventųjų gatvės. Remiantis sluoksnių stratigrafija ir surastų radinių datavimu galima manyti, kad tai – galbūt senesnio pastato dalis, šalia kurio XVII a. pradžioje galėjo funcionuoti surastas akmenų grindinys I. Surastus mūrus galima datuoti XVI–XVII a. pradžia. Tikslesniam datavimui reikia architektūrinių tyrimų.

Archeologiniai tyrimai patvirtino turimus istorinius duomenis apie karmelitų vienuolyno pastato raidą. Taip pat suteikė naujų duomenų apie šios Vilniaus vietos raidą iki pastatant Visų Šventųjų bažnyčią su vienuolynu. Po vienuolyno pamatais surasti 2 akmenų grindiniai ir galimai ankstesnio mūrinio pastato pamato dalis rodo, jog Visų Šventųjų gatvės aplinkoje intensyvus gyvenimas vyko ir XVI a., greičiausiai po Vilniaus miesto gynybinės sienos pastatymo XVI a. pradžioje.

The excavation at Visų Šventųjų Street 5–1

In 2010, an excavation (31 m²) was conducted in a room in the former Carmelite monastery at Visų Šventųjų St. 5–1. The room is listed as a basement in the ownership documents. It was determined during the excavation that no basement had existed previously at this site. The excavated room is under the arched foundation of the monastery building erected in the second quarter of the 17th century.

A cultural layer that was up to 3.25 m thick and formed during the 14th–20th centuries was recorded. Part of the cultural layers was destroyed during 20th-century reconstructions. Two layers of stone paving were discovered. The upper dates to the early 17th century, the lower to the 16th century. Finds dating to the late 16th – early 17th century were found

between them (Figs. 1, 2). The 14th–15th-century cultural layer recorded under the lower paving contained fragments of several ceramic and metal artefacts (Fig. 3).

The remains of a potential earlier building were found during the excavation. This was a foundation fragment about 2 m² in size near the building's E wall and beside Visų Šventųjų Street. On the basis of the collected archaeological data, the discovered wall could date to the 16th – early 17th century. It remains unclear whether this is part of buildings that stood here earlier or was an early, unknown stage in the construction of the monastery house. An architectural investigation is necessary for more precise dating.